او سال‌ها به همراه تعداد محدودی از نوازندگان ارکستر سمفونیک تهران، تلاش کرد تا نشان دهد که موسیقی در دفاع از ارزش‌های انقلاب تا چه اندازه می‌تواند موثر باشد. «انتظامی» یکی- دو جایی این خاطره را تعریف کرده است که با تعدادی از نوازندگان به دیدار آیت‌الله بهشتی (رئیس وقتِ دیوان عالی کشور) رفت. بدون آن‌که وقت ملاقات بگیرند. چند نفری بلند شدند و به دفترش رفتند و به منشی‌اش گفتند: «اعضای ارکستر سمفونیک هستیم و می‌خواهیم آیت‌الله بهشتی را ببینیم.» منشی که می‌داند آنان وقتِ ملاقات نگرفته‌اند، می‌گوید که بعید است بتوانید ببینیدشان. سرانجام به اتاقِ ایشان می‌روند، انتظامی تعریف کرده: «ما تِته پته گرفته بودیم که چطور حرفمان را بزنیم و یادم نیست کداممان شروع کردیم و گفتیم لطفا فتوایی بدهید که موسیقی حرام نیست و آزاد است تا ما بتوانیم کارمان را بکنیم.» و پاسخِ آیت‌الله این بوده است: «مگر برای اینکه بتهوون بتواند کار کند کسی فتوا داد!؟ یا مگر برای موتزارت کسی فتوا داد که من برای شما بدهم!؟ شما اگر در مسیر مردم حرکت می‌کنید و به‌حقید، بروید حقتان را بگیرید و اگر ناحقید که هیچ.»

همین انگیزه‌ای می‌شود تا آنان تلاش بیش‌تری به کار ببندند. انتظامی در گفت‌وگویی به این نکته اشاره کرده است که: «من می‌خواستم وقایع روزگارم را با موسیقی روایت کنم، مسئولان موسیقی نمی‌خواستند، چرا که موسیقی زیر سوال بود، کنسرتی برگزار نمی‌شد و چاره‌ی دیگری نبود. در این وضعیت من با خودم فکر کردم چرا به جای سرود انقلابی، حماسه «خرمشهر» یا حماسه «ایثار» نسازم که حالت سمفونی هم داشته باشد و اتفاقا همان مسئولانی که زمانی مخالف موسیقی بودند با اشتیاق به این کنسرت‌ها می‌آمدند. ممکن است کارهایم باب میل یک عده نبوده و یک عده دیگر نگرششان جور دیگری باشد؛ ولی من نگرشم این بود که مسئولان بفهمند موسیقی که همه شمشیرهایشان را برایش از رو بسته‌اند، حرام نیست و ابعاد مختلفی دارد.»

همین نگاه است که سبب خلقِ آثار متعددی می‌شود که یکی‌اش همین سمفونی «خرمشهر» است. سمفونی‌ای که آهنگ‌ساز تلاش داشت تا بی‌کلام باشد و آنان که سرمایه‌ی کار را فراهم کرده بودند، اعتقاد داشتند که این کار بدون خواننده نمی‌تواند با مردم ارتباط برقرار کند. «انتظامی» در ابتدا مخالفِ این کار بوده و می‌گوید تمام آن‌چیزی که کلام می‌تواند منتقل کند، به وسیله‌ی موسیقی بیان شده و تنها کافی است که در بروشوری درباره‌ی موومان‌های مختلفِ این قطعه توضیح داده شود؛ اما نمی‌تواند مسئولان را قانع کند و در نهایت دست به کار می‌شود و به یکی- دو نفر از دوستان شاعرش می‌گوید که شعری برای این کار بگویند که مورد پسند واقع نمی‌شود و سرانجام بنیاد از «عباس تحویلداری» می‌خواهد تا برای این کار نریشن بنویسد و خودش هم آن را اجرا کند و به این ترتیب اثری رقم می‌خورد که در آن «مجید انتظامی» دست به نگارش تاریخ با نت می‌زند. هنوز یک طرفِ کاستِ این اثر، بی‌کلام است و طرفِ دیگر آن با همراهی نریشن.

انتظامی آثار متعددی نوشته است که یکی پس از دیگری در حافظه‌ی جمعی مردمان این سرزمین باقی مانده است. در واقع کم‌تر آهنگ‌سازی چون او توانسته چنین ملودی‌هایی خلق کند که چندین و چند نسل با آن ارتباط برقرار کنند. سوت از کرخه تا راین را کسی هست نشنیده باشد؟ یا آن نوایی که در ابتدای انیمیشن «بچه‌های کوه آلپ» شنیده می‌شد؟ یا آن موسیقی‌های خاطره‌انگیز در بوی پیراهن یوسف و آژانس شیشه‌ای؟ اگرچه در تمام موسیقی فیلم‌هایش، «از کرخه تا راین» برای مجید انتظامی که از مدت‌ها قبل از تولید اثر خود را به عنوان یک آهنگسازِ صاحب ذوق و قریحه در موسیقی و سینمای کشور معرفی کرده بود، شرایط جدیدی را به وجود آورد که دغدغه‌ی آن سال‌های خود را پیاده کند و آثاری در رابطه با جنگ بنویسد. او خود دراین باره گفته است: « بیش‌تر کارهایی که من در عرصه موسیقی فیلم انجام داده‌ام در رابطه با دفاع مقدس است. اینها آثاری هستند که من با باورم آنها را ساختم چرا که همواره احساس می‌کردم برای آدم‌هایی که جانشان را برای دفاع از میهن‌شان می‌دهند باید دینم را ادا کنم. دینی که من با موسیقی آن را ادا کردم.»

«سمفونی خرمشهر» بارها با رهبران مختلف و به شیوه‌های متفاوت اجرا شده است و به خاطر آن‌که درباره‌ی یکی از مهم‌ترین وقایع این سرزمین سخن می‌گوید، توانسته با جمع زیادی از مردم ارتباط بگیرد و گوش بسیاری با فرم موسیقی کلسیک و سمفونی آشنا شود و او تا چه اندازه کار پرمخاطره‌ای داشته است که به قولِ خودش: «آنچه که مردم با پوست و گوشت خود لمس کرده‌اند اگر کمی با بی‌دقتی ساخته شود قطعا می‌تواند با پس زدگی از سوی آن‌ها روبرو شود. روزهای اول کمی از این کار ترسیدم و حتی در هنگام اجرا نیز کمی استرس داشتم. درنهایت حتی یک هزارم آنچه در ذهن داشتم را نتوانستم بسازم. اما تمام تلاشم را به کار بستم تا بتوانم اثری بسازم که مردم بتوانند با آن ارتباط برقرار کنند.»

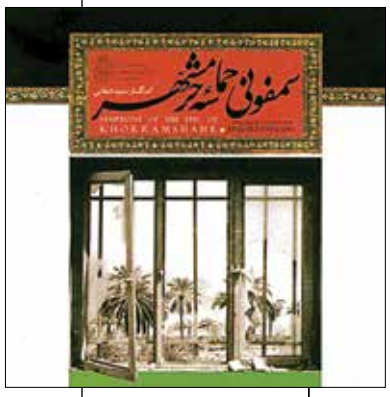

این سمفونی آغازگر ساختِ دو سمفونی دیگر درباره‌ی خرمشهر شد؛ راهی که متاسفانه در این سال‌ها ادامه پیدا نکرده و سبب شده است تا اندوخته‌ی موسیقایی ما از چنین واقعه‌ی بزرگی اندک باشد، هرچند نمی‌توان این مسئله را نادیده گرفت که تفاوت موسیقی جنگ با دیگر موسیقی‌ها هزینه‌های بالای این کار است. هزینه‌ی استودیو و نوازنده بسیار بالاست و نیاز است نهادهایی مثل وزارت فرهنگ وارشاداسلامی، صدا و سیما و یا بنیاد حفظ و نشر آثار و ارزش‌های دفاع مقدس با قدرت بیش‌تری در این زمینه وارد عمل شوند.

اما اگر می‌خواهید رمزِ ماندگاری این سمفونی را بدانید، صحبت‌های «مجید انتظامی» را بخوانید که گفته است: «من گرایش شدیدی داشتم به کسانی که جبهه می‌رفتند و از این خاک دفاع می‌کردند. البته نمی‌خواهم این شبهه بوجود بیاید که به نوعی من برای بزرگ کردن خودم، به آنها نزدیک می‌شوم و یا اسم آنها را می‌آورم اصلا این طور نیست. من واقعا این فرم کار را دوست داشتم و به رزمندگان ارادت داشتم؛ چرا که به این مملکت حمله شده بود و قسمتی از خاک ایران را گرفته بودند و یک عده جوان از خود گذشته؛ رفتند که این خاک را پس بگیرند (بگذریم که بعدها به هر عنوانی استفاده‌های سیاسی از این قضیه شد) ولی من همچنان در این باورم که یک عده جانشان را فدا کردند که امروز ما بتوانیم یک چنین موسیقی‌هایی را اجرا کنیم. این موسیقی‌هایی که من نوشتم از صدقه سر آن رزمنده‌هایی است که رفتند چون فکر من بیشتر در آن حوالی دور می‌زد و خیلی هم خوشحالم از این اتفاقی که برای من افتاد.»

شهرِ خدا آزاد شد و این اتفاق هم‌چنان نمادی از پیروزی، مقاومت و ایستادگی قلمداد می‌شود. در این سال‌ها موسیقی‌دانان ایرانی آثار بسیاری درخصوص این واقعه نوشته‌اند و «سمفونی خرمشهر» ساخته‌ی «مجید انتظامی» یکی از سترگ‌ترینِ آنان. آن‌طور که خود آهنگ‌ساز گفته، این اثر قبل از آزادسازی خرمشهر نوشته شده است: «من خرمشهر را در موسیقی قبل از آزادسازی‌اش، آزاد کردم»

بازی عوض شده

۴

■ **خواننده: علیرضا عصار**
■ **ترانه: علیرضا شجاع پور**
■ **آهنگساز: فواد حجازی**

علیرضا عصار در آلبوم «بازی عوض شده» که سال ۱۳۹۰ پیش روی مخاطبان قرار گرفت اثری را منتشر کرد که تمامی قطعاتش مرتبط با مضامین دوران دفاع مقدس بود. یکی از این آثار «خرمشهر» بود که در قالب ارکسترال تولید شد، اثری که ابتدا با توصیفی حماسی از سایه شوم جنگ تحمیلی سخن گفته و بعد از آن با لحن متفاوت عصار در خوانش، به بیان آنچه در خرمشهر و حماسه آفرینی‌های رزمندگان گذشت می‌پردازد.

سرباز وطن

۵

■ **خواننده: محمد اصفهانی**
■ **ترانه: عبدالجبار کاکایی**
■ **تنظیم: محمدرضا عقیلی**

تک آهنگ «سرباز وطن» با شعری از عبدالجبار کاکایی و خوانندگی محمد اصفهانی درباره‌ی خرمشهر است. اصفهانی درباره‌ی این اثر نوشته است: «این اثر را تقدیم می‌کنیم به تمامی سربازان وطن که برای این آب و خاک با اعتقاد و عشق، جان باختند از گذشته تا همیشه و آنانکه از سر آزادگی، اسارت معرکه دفاع را به جان خریدند و از آنها کمتر خبری و یادی است ...»

خاک خرمشهر

۶

■ **خواننده: بهرام پاییز**
■ **شاعر: فلورا تاجیکی**
■ **آهنگ ساز: پدرام کشتکار**

بهرام پاییز از سال ۱۳۸۸ به عنوان خواننده رسمی مرکز موسیقی و سرود سازمان صدا و سیما مشغول به کار شد و تاکنون حدود ۳۰ قطعه را اجرا کرده است. او گویا فعالیت‌های موسیقایی خود را از دهه ۵۰ آغاز کرده است. وی پس از سال‌ها سکوت در سال ۱۳۸۰ با آلبوم «هوای گریه» فعالیت مجدد خود در عرصه موسیقی پاپ را آغاز کرد. خاک خرمشهر یکی از کارهای اوست که برای آزادسازی خرمشهر خوانده است.